

กฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมง: ศึกษาความสอดคล้อง
กับอนุสัญญา องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 188
ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง

Labour Protection Law in Fishery Work: A Study of
Conformity with Work in Fishing Convention (No.188)

อาทิตยา โภคสุทธิ

น.ม. (กฎหมายมหาชน), อาจารย์ คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อุลธิษ ดิษฐประณีต *

ปร.ด. (การจัดการศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร.

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ขวัญศิริ เจริญทรัพย์

ปร.ด. (การพัฒนารวมภูมิภาค), ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

พิมุข สุศีลสัมพันธ์

น.ด. (กฎหมายธุรกิจ), ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

*Corresponding Author E-mail: supreme.a@hotmail.com

Received: September 13, 2021

Revised: December 29, 2021

Accepted: December 29, 2021

Available: December 30, 2021

Abstract

The purposes of this research were to (1) study Labour Protection in Fisheries Act B.E. 2562 and Work in Fishing Convention, 2007 (No. 188) including other relevant Laws; (2) compare Labour Protection in Fisheries Act B.E. 2562 including other relevant laws with Work in Fishing Convention, 2007 (No. 188) and conduct analysis; and (3) seek suggestions for making development and amendment in law on labour protection in fishing work in order to be appropriate and fair. This study was a documentary research by using books, journal articles, theses, research reports, and related electronic media.

It was found that Thailand has enacted the particular law on labour protection in fishing work: Ministerial Regulation on Labour Protection in Sea Fishing Work B.E.2557 amended by Ministerial Regulation on Labour Protection in Sea Fishing Work (NO.2) B.E.2561. After Thailand had ratified Work in Fishing Convention, 2007 (No. 188), Labour Protection in Fisheries Act B.E. 2562 was enacted as the force in order to comply with the convention without repealing Ministerial Regulation on Labour Protection in Sea Fishing Work B.E.2557. Provisions which have been prescribed in Labour Protection in Sea Fishing Work B.E.2557 will not be enacted in Labour Protection in Fisheries Act B.E. 2562 repeatedly. Although law on labour protection in fishing

work of Thailand has, mainly, provisions conforming with the Convention (No.188), some issues are distinct from the convention or they are not enacted in law on labour protection in fishing work particularly; however, they will be enacted in other relevant laws.

It was recommended that law on labour protection in fishing work should be amended for the purpose of protection which are extensive and fair for fishing workers and conform with Work in Fishing Convention, 2007 (No. 188). In addition, Labour Protection in Sea Fishing Work B.E.2557 should be considered for repealing by incorporating into Labour Protection in Fisheries Act B.E.2562 as the only version because of avoiding confusion of concerning people in implementation. Also, the manuals which comply with laws related to the protection in fishing workers should be extensively prepared with relevant laws in order that the enforcement of law will be efficient.

Keywords: Fishing Worker, Labour Protection, Law, Convention

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ.2562 และอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ.2007 รวมทั้งกฎหมายฉบับอื่นที่เกี่ยวข้อง 2) เพื่อวิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ.2562 รวมทั้งกฎหมายฉบับอื่นที่เกี่ยวข้อง เปรียบเทียบกับอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ.2007 และ 3) เพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาหรือปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรม โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยจากหนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยมีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงไว้โดยเฉพาะ ได้แก่ กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ.2557 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2561 และต่อมาเมื่อประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ. 2007 ก็มีการบัญญัติพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ.2562 ขึ้นมาใช้บังคับเพื่อเป็นการอนุวัติการตามอนุสัญญาฉบับนี้ โดยมีได้ยกเลิกกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ.2557 แต่หลักเกณฑ์ใดที่มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับนี้แล้ว จะไม่บัญญัติซ้ำอีกในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ.2562 ซึ่งกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยมีบทบัญญัติส่วนใหญ่สอดคล้องกับอนุสัญญาฉบับที่ 188

แต่ก็ยังมีบางประเด็นที่บัญญัติไว้แตกต่างจากอนุสัญญา หรือไม่มี การบัญญัติไว้ในกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมง โดยเฉพาะ แต่ไปบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยพบว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย คุ้มครองแรงงานในงานประมง เพื่อให้ความคุ้มครองแก่แรงงาน ประมงอย่างครอบคลุม เป็นธรรม และสอดคล้องกับหลักการสากลตามอนุสัญญาฉบับที่ 188 รวมถึงควรพิจารณายกเลิก กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ.2557 โดยนำหลักเกณฑ์มาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ในงานประมง พ.ศ.2562 เพียงฉบับเดียว เพื่อไม่ให้เกิดความ สับสนแก่ผู้เกี่ยวข้องในการนำไปปฏิบัติ ตลอดจนการจัดทำคู่มือ การปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงาน ในงานประมงให้ครอบคลุมกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ:

แรงงานประมง, คุ้มครองแรงงาน,
กฎหมาย, อนุสัญญา

ความเป็นมาของปัญหา

การทำประมงเป็นวิถีการดำรงชีพแต่เดิมของคนไทยที่มีมาเป็นเวลานาน และปัจจุบันการทำประมงของไทยครอบคลุมทั้งการประมงทะเลและการประมงน้ำจืดซึ่งเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตสัตว์น้ำเพื่อการบริโภคภายในประเทศและการส่งออก ซึ่งจากสถิติในช่วงปี 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2553-2562) พบว่ามีการจับสัตว์น้ำ 1,646,611 ตันต่อปี คิดเป็นมูลค่า 65,251 ล้านบาทต่อปี แยกเป็นการทำประมงทะเล 1,457,927 ตันต่อปี มูลค่า 55,151 ล้านบาทต่อปี และการทำประมงน้ำจืด 188,684 ตันต่อปี มูลค่า 10,100 ล้านบาทต่อปี (กรมประมง, 2563, น. 1) อุตสาหกรรมการประมงจึงเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศทั้งด้านการเป็นแหล่งอาหารสำหรับประชากรในประเทศ แหล่งการจ้างงาน สร้างรายได้และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้น แรงงานในกิจการประมงจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมนี้ แต่งานประมงเป็นงานที่มีลักษณะความเสี่ยงภัยสูงและสภาพการทำงานต่อเนื่องยาวนาน แตกต่างจากการทำงานโดยทั่วไป แรงงานประมงจึงเป็นกลุ่มอาชีพที่มีความยากลำบากและมีความเสี่ยงอันตรายในการประกอบอาชีพอยู่ตลอดเวลา แต่กลับพบว่าการให้ความคุ้มครองแรงงานกลุ่มนี้ยังไม่เหมาะสม ทั้งในด้านสภาพการจ้างงาน สิทธิประโยชน์ หรือสวัสดิการต่าง ๆ ซึ่งทำให้แรงงานในงานประมงทะเลขาดหลักประกันในการทำงานที่มั่นคงเพียงพอและความมั่นคงในการทำงาน

ด้วยเหตุที่งานประมงมีสภาพการทำงานที่แตกต่างจากการทำงานในภาคธุรกิจเอกชนทั่วไปซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายคุ้มครองแรงงานมาตรการในคุ้มครองแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 จึงไม่สามารถใช้บังคับกับแรงงานในงานประมงได้อย่างเหมาะสม จึงมีการให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออก

กฎกระทรวงในการให้ความคุ้มครองแรงงานในงานประมงให้แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 22 (วิจิตรา (ฟุ้งลัดดา) วิเชียรขม, 2562, น. 148) ซึ่งมีการออกกฎกระทรวงเพื่อคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเลโดยเฉพาะ คือ กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

ต่อมาเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2562 ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ. 2007 ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่คุ้มครองการทำงานและสภาพความเป็นอยู่ของแรงงานบนเรือประมง โดยมีข้อกำหนดที่มีผลผูกมัดเกี่ยวกับการทำงานบนเรือประมงที่รวมถึงความปลอดภัยในการประกอบอาชีพและสุขภาพ การดูแลทางการแพทย์ขณะที่ออกทะเลและที่ชายฝั่ง เวลาพักผ่อน ข้อตกลงการทำงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและการประกันสังคม รวมทั้งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้แน่ใจว่าเรือประมงมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับแรงงานประมงบนเรือ โดยประเทศไทยเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาดังกล่าว (องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, 2562)

ภายหลังจากที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฉบับที่ 188 แล้ว ประเทศไทยมีพันธกรณีตามอนุสัญญาที่ต้องอนุวัติการกฎหมายให้เป็นไปตามบทบัญญัติของอนุสัญญา เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแรงงานในภาคประมงให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานในการคุ้มครองแรงงานในภาคประมงของอนุสัญญา ประเทศไทยจึงตราพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการกำหนดหน้าที่ของเจ้าของเรือและการปฏิบัติหน้าที่ของแรงงานประมงให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อคุ้มครองสิทธิของแรงงานประมงและป้องกันการบังคับใช้แรงงานในงานประมงที่มีความแตกต่าง

จากการทำงานของลูกจ้างทั่วไป เนื่องจากมีความเสี่ยงภัยทางทะเลและ
มีระยะเวลาการทำงานที่ต่อเนื่องเป็นเวลานาน อันเป็นการส่งเสริมและ
เพิ่มความสามารถในการประกอบกิจการประมงของประเทศ (หมายเหตุ
ท้ายพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562) แต่เมื่อ
พิจารณาความสอดคล้องของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงาน
ประมง พ.ศ. 2562 กับอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับ
ที่ 188 แล้วพบว่า ยังมีความไม่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด
ไว้ในอนุสัญญา เช่น ขอบเขตการบังคับใช้ที่ไม่รวมถึงการประมงน้ำจืด
อายุขั้นต่ำในการทำงาน สิทธิด้านประกันสังคม เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาทบทวนว่าพระราชบัญญัติ
คุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 รวมทั้งกฎหมายฉบับอื่น
ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับหลักกาใน
อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 188 หรือไม่เพียงใด
เพื่อทำให้ความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองแรงงานในงานประมงเป็นไปอย่าง
เหมาะสมเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพต่อการนำไปใช้บังคับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง
พ.ศ.2562 และอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 188
ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ. 2007 รวมทั้งกฎหมายฉบับอื่น
ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อวิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง
พ.ศ. 2562 รวมทั้งกฎหมายฉบับอื่นที่เกี่ยวข้อง เปรียบเทียบกับอนุสัญญา
องค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงาน
ในภาคประมง ค.ศ. 2007
3. เพื่อหาข้อเสนอแนะหรือแนวทางพัฒนาปรับปรุงกฎหมาย
คุ้มครองแรงงานในงานประมงให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเอกสาร ซึ่งศึกษาจากหนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ ด้วบทกฎหมาย รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานในงานประมง โดยนำข้อมูลที่ได้รับมาทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยมีความสอดคล้องหรือแตกต่างกับอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 188 หรือไม่ เพื่อเสนอแนะแนวทางการคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเลให้มีความเหมาะสมต่อไป

ผลการวิจัย

แรงงานประมงเป็นแรงงานที่ต้องทำงานอยู่ในสภาพการทำงานที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยมากกว่าแรงงานทั่วไป มีเวลาการทำงานและเวลาพักที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งไม่ได้รับความคุ้มครองด้านสวัสดิการ สุขภาพอนามัย หรือการประกันสังคมอย่างเหมาะสม (กรรณภัทร ชิตวงศ์, 2559, น.185) ซึ่งรัฐบาลพยายามปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้ความคุ้มครองแรงงานประมงอยู่เป็นระยะ แต่ปัญหาด้านการคุ้มครองแรงงานกลุ่มนี้ก็ยังคงมีปัญหาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันมีการออกกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 ขึ้นมาใช้บังคับ และมีการแก้ไขเพิ่มเติม 1 ครั้ง โดยกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ต่อมาประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคการประมง ค.ศ.2007 ทำให้ประเทศไทยต้องอนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาดังกล่าว จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ.2562 ขึ้น เพื่อคุ้มครองสิทธิของแรงงานประมงและป้องกันการบังคับใช้แรงงานในงานประมง ซึ่งกฎหมาย

คุ้มครองแรงงานในงานประมงที่กล่าวมาข้างต้น มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562

1.1 ขอบเขตการใช้บังคับ

พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับกับการทำการประมงเพื่อการยังชีพ การประมงน้ำจืด การประมงเพื่อนันทนาการ และการทำการประมงตามขนาดเรือหรือจำนวนแรงงานประมงที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด โดยเจ้าของเรือและแรงงานประมงต้องปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ขั้นต่ำในการทำงาน การปฏิบัติหน้าที่ ที่พักอาศัย อาหาร การคุ้มครองความปลอดภัย และสุขอนามัยในการทำงานบนเรือประมง และการจัดสวัสดิการในการทำงาน ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน กฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย กฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว กฎหมายว่าด้วยการประมง กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน และกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ และการจัดทำสัญญาจ้างต้องกำหนดถึงเงื่อนไขหรือการจัดการอย่างอื่นเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของแรงงานประมง และสภาพการทำงานทั้งบนเรือและบนท่าเทียบเรือด้วย

1.2 การอนุญาตเกี่ยวกับการทำงานของแรงงานประมง

การอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย กฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว และกฎหมายว่าด้วยการประมงที่เกี่ยวกับการทำงานของแรงงานประมงให้กระทำได้เฉพาะกรณีที่ผู้ขออนุญาตมีใบรับรองแพทย์แสดงว่ามีความพร้อมด้านสุขภาพในการทำงานบนเรือประมงซึ่งรวมทั้งสุขภาพด้านการได้ยินและด้านสายตาด้วย

1.3 การส่งตัวกลับ

แรงงานประมงมีสิทธิขอเดินทางกลับสถานเป็นที่เจ้าของเรือรับแรงงานประมงเข้าทำงานหรือสถานที่ที่ตกลงกันไว้ในสัญญาจ้างเมื่อเกิดเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ เช่น ครบกำหนดเวลาตามสัญญาจ้างในระหว่างเวลาที่แรงงานประมงทำงานอยู่ ณ สถานที่อื่นอันมิใช่สถานที่ที่เจ้าของเรือรับแรงงานประมงเข้าทำงานและมิได้มีการตกลงต่อสัญญาจ้างต่อไป แรงงานประมงเจ็บป่วยจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เป็นต้น โดยเจ้าของเรือต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดหากเจ้าของเรือไม่ดำเนินการส่งตัวกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการแทน โดยเจ้าของเรือต้องจ่ายเงินให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี นับแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกค่าใช้จ่ายจนถึงวันที่ชำระครบถ้วน

1.4 การจัดหางาน สิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพและสวัสดิการ และที่พักอาศัย

ในกรณีที่มีค่าบริการและค่าใช้จ่ายในการจัดหางานสำหรับแรงงานประมง ให้ผู้จัดหางานเรียกเก็บจากเจ้าของเรือ และเจ้าของเรือมีหน้าที่ต้องชำระค่าบริการและค่าใช้จ่ายดังกล่าว นอกจากนี้ เจ้าของเรือต้องจัดให้แรงงานประมงได้รับสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพและสวัสดิการในด้านต่าง ๆ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด โดยจะจัดให้มีประกันที่คุ้มครองด้านสุขภาพและสวัสดิการดังกล่าว หรือวิธีอื่นใดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนดก็ได้

สำหรับเรือประมงที่มีคาดฟ้าและมีขนาดตั้งแต่ 300 ตันกรอสส์ขึ้นไป ต้องจัดให้มีที่พักอาศัยบนเรือประมงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย และเรือประมงที่ออกไปทำการประมงเกินกว่า 3 วัน และมีความยาวตลอดลำตั้งแต่ 26.5 เมตรขึ้นไป หรือเรือที่ออกไปทำการประมงเกินกว่า 3 วัน

และเดินเรือออกไปนอกน่านน้ำไทย ต้องมีใบรับรองว่าเรือผ่านการ
ตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานตามหลักเกณฑ์
ที่อธิบดีกรมเจ้าท่าประกาศกำหนด ซึ่งการออกใบรับรองต้องไม่เกิน
10 วันทำการ และอายุใบรับรองต้องไม่เกิน 5 ปี

1.5 อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ
นี้มีอำนาจ เช่น ขึ้นไปบนเรือประมงหรือเข้าไปในสถานที่ประกอบกิจการ
ของเจ้าของเรือเพื่อตรวจสอบสภาพการทำงาน สภาพการจ้าง และสภาพ
ความเป็นอยู่ มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง
ข้อเท็จจริง มีคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของเรือหรือแรงงานประมงปฏิบัติ
ให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นต้น และมีอำนาจขึ้นไปบนเรือและ
ตรวจเรือประมงที่มีใช้เรือประมงไทยซึ่งมีสภาพบนเรือที่เป็นอันตราย
ต่อชีวิต ความปลอดภัย หรือสุขภาพอย่างร้ายแรง

2. กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม

2.1 ขอบเขตการใช้บังคับ

กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล
พ.ศ. 2557 ใช้บังคับกับนายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คน ขึ้นไปในงาน
ประมงทะเลเพื่อการค้า ซึ่งใช้บังคับกับงานประมงทะเลภาคเอกชน
ทุกประเภทที่ใช้เรือประมง ไม่ว่าเรือนั้นจะขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก หรือ
มีลักษณะใดก็ตาม ไม่ว่าจะทำการประมงบริเวณชายฝั่งหรือประมง
น่านลึก ซึ่งกรณีที่กฎกระทรวงมิได้กำหนดเรื่องการคุ้มครองแรงงานในงาน
ประมงทะเลไว้โดยเฉพาะ สิทธิและหน้าที่ของนายจ้าง ลูกจ้าง และ
ผู้ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
และที่แก้ไขเพิ่มเติม เช่น มาตรา 9 สิทธิเรียกร้องดอกเบี้ยและเงินเพิ่ม
มาตรา 10 หลักประกันการทำงาน มาตรา 15 ให้นายจ้างปฏิบัติ
ต่อลูกจ้างชายและหญิงโดยเท่าเทียมกัน มาตรา 16 ห้ามนายจ้าง

หัวหน้างานล่วงเกินทางเพศลูกจ้าง มาตรา 17 การบอกเลิกสัญญาจ้าง มาตรา 76 การห้ามนายจ้างหักค่าจ้าง เว้นแต่เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนด และมาตรา 77 ความยินยอมของลูกจ้างในการหักค่าจ้าง เป็นต้น

2.2 อายุขั้นต่ำในการทำงานในเรือประมงและกำหนดเวลาพัก

ลูกจ้างที่จะทำงานในเรือประมงได้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี และนายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างมีเวลาพักไม่น้อยกว่า 10 ชั่วโมง ในระยะเวลาการทำงาน 24 ชั่วโมง และไม่น้อยกว่า 77 ชั่วโมง ในระยะเวลาการทำงาน 7 วัน ทั้งนี้ ให้จัดทำหลักฐานเวลาพักไว้ เพื่อให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบ แต่ในกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น นายจ้างอาจให้ลูกจ้างทำงานในเวลาพักได้ โดยต้องจัดให้มีเวลาพักชดเชยโดยเร็ว และให้จัดทำหลักฐานเวลาพักไว้

2.3 การทำสัญญาจ้าง และทะเบียนลูกจ้าง

นายจ้างต้องจัดทำสัญญาจ้างเป็นหนังสือที่มีข้อความถูกต้องตรงกัน จำนวน 2 ฉบับ โดยมอบให้ลูกจ้างเก็บไว้ 1 ฉบับเพื่อให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบ โดยสัญญาจ้างต้องเป็นไปตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด ซึ่งปัจจุบันอธิบดีได้ประกาศกำหนดแบบสัญญาจ้างลูกจ้างในงานประมงทะเล ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2560 และเมื่อมีการทำสัญญาจ้างลูกจ้างในงานประมงทะเลแล้ว นายจ้างมีหน้าที่ต้องนำลูกจ้างไปรายงานต่อพนักงานตรวจแรงงานปีละ 1 ครั้ง นับแต่วันทำสัญญาจ้าง นอกจากนี้ ในกรณีที่นายจ้างมีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป นายจ้างต้องจัดทำทะเบียนลูกจ้างเป็นภาษาไทย และเก็บไว้ ณ สถานที่ทำงานของนายจ้างและลูกจ้าง เพื่อให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบ และให้ส่งสำเนาทะเบียนลูกจ้างให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายภายใน 30 วันนับแต่วันเริ่มจ้างลูกจ้างเข้าทำงาน โดยทะเบียนลูกจ้างต้องเป็นไปตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด

2.4 เอกสารเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนในการทำงาน กำหนดเวลา อัตรา และวิธีการจ่ายค่าตอบแทนในการทำงาน

การจ่ายค่าตอบแทนในการทำงาน นายจ้างต้องจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการจ่ายค่าจ้างและค่าทำงานในวันหยุดเป็นภาษาไทย และเก็บไว้ ณ สถานที่ทำงานของนายจ้างและลูกจ้าง เพื่อให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบ โดยต้องมีรายการตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างและค่าทำงานในวันหยุดแก่ลูกจ้างผ่านบัญชีธนาคารของลูกจ้าง โดยนายจ้างเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของลูกจ้าง เดือนหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ส่วนกรณีที่เป็นเงินส่วนแบ่งที่นายจ้างตกลงจ่ายให้แก่ลูกจ้างตามมูลค่าของสัตว์น้ำที่จับได้ ให้จ่ายตามกำหนดเวลาที่ตกลงกัน แต่ต้องไม่เกิน 3 เดือนต่อหนึ่งครั้ง ซึ่งนายจ้างต้องกำหนดค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างเป็นค่าจ้างรายเดือน โดยได้รับค่าจ้างไม่น้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามที่คณะกรรมการค่าจ้างประกาศกำหนดคุณด้วยสามสิบ

2.5 วันหยุดและวันลาป่วย

นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างมีวันหยุดประจำปีในปีหนึ่งไม่น้อยกว่า 30 วัน โดยได้รับค่าจ้างไม่น้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ถ้านายจ้างให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดประจำปี นายจ้างต้องจ่ายค่าทำงานในวันหยุดแก่ลูกจ้างเพิ่มขึ้นอีกไม่น้อยกว่า 1 เท่าของค่าจ้าง และให้ลูกจ้างมีสิทธิลาป่วยได้เท่าที่ป่วยจริง โดยมีสิทธิได้รับค่าจ้างตลอดระยะเวลาที่ลา แต่ปีหนึ่งต้องไม่เกิน 30 วันทำงาน

2.6 การคุ้มครองลูกจ้างที่ตกค้างอยู่ในต่างประเทศ และการส่งตัวลูกจ้างกลับ

กรณีลูกจ้างตกค้างอยู่ในต่างประเทศเนื่องจากการทำงานให้แก่ นายจ้าง นายจ้างต้องจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตลอดเวลาที่ลูกจ้างตกค้างอยู่ในต่างประเทศ และนายจ้างมีหน้าที่ดำเนินการหรือออกค่าใช้จ่ายในการ

ส่งลูกจ้างกลับสถานที่ที่นายจ้างรับลูกจ้างเข้าทำงานเมื่อมีเหตุตามที่กำหนด เช่น เรืออับปางหรือไม่อาจใช้การได้โดยสิ้นเชิง ลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือเสียชีวิต เนื่องจากการทำงาน เป็นต้น ถ้านายจ้างไม่ดำเนินการ และหน่วยงานราชการได้ดำเนินการส่งลูกจ้างกลับหน่วยงานราชการนั้น มีสิทธิไต่เบี่ยสำหรับเงินที่ได้จ่ายไปคืนจากนายจ้างได้

2.7 การจัดสวัสดิการและความปลอดภัย

นายจ้างมีหน้าที่ต้องจัดให้มีอาหารและน้ำดื่มที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ห้องส้วม เวชภัณฑ์และยาเพื่อใช้ปฐมพยาบาลเบื้องต้นในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้เหมาะสมกับการทำงานและระยะเวลาการใช้ชีวิตบนเรือ รวมทั้งให้ความรู้แก่ลูกจ้างเกี่ยวกับสภาพการทำงาน การใช้เครื่องมือ สุขภาพอนามัย สภาพความเป็นอยู่บนเรือ และอุปกรณ์ความปลอดภัยบนเรือ ก่อนการทำงาน เพื่อให้ลูกจ้างมีความรู้เกี่ยวกับการทำงานในเรือ

สำหรับการคุ้มครองแรงงานในระดับระหว่างประเทศ มีองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) ทำหน้าที่กำหนด ดูแลมาตรฐานแรงงานให้ได้รับการบังคับใช้อย่างถูกต้องตามหลักสากล ซึ่ง ILO เล็งเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานการคุ้มครองแรงงานประมงเป็นการเฉพาะ เนื่องจากมีสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่แตกต่างไปจากแรงงานทั่วไป โดยมีการปรับปรุงและพัฒนาสภาพการทำงานของแรงงานประมงอยู่เป็นระยะ จนเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ. 2007 ในการประชุมแรงงานระหว่างประเทศได้ลงมติรับรองอนุสัญญาฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคการประมง ค.ศ. 2007 (Work in Fishing Convention, 2007 (No. 188) ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่ปรับปรุงเนื้อหาของอนุสัญญาต่าง ๆ เกี่ยวกับแรงงานประมงที่เคยรับรองไปก่อนหน้านี้ เพื่อให้ความคุ้มครองแก่แรงงานประมงได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น (ความร่วมมือมือสากลเพื่อสนับสนุนชาวประมง, 2550, น.19-22) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ขอบเขตการใช้บังคับของอนุสัญญา

อนุสัญญาฉบับที่ 188 มีผลใช้บังคับกับแรงงานประมงทุกคน และเรือประมงทุกลำที่ทำการประมงเพื่อการพาณิชย์ เว้นแต่จะมีการกำหนดเป็นอย่างอื่น ซึ่งการทำประมงเพื่อการพาณิชย์ หมายถึงการทำประมงทุกรูปแบบ รวมถึงการทำประมงในแม่น้ำ ทะเลสาบ และลำคลอง ยกเว้นการทำประมงเพื่อยังชีพและการทำประมงเพื่อสันถนาการ

อายุขั้นต่ำในการทำงานประมงบนเรือ

บุคคลที่จะทำงานบนเรือประมงได้ต้องมีอายุขั้นต่ำ 16 ปี แต่หน่วยงานผู้ทรงอำนาจอาจอนุญาตให้บุคคลที่มีอายุขั้นต่ำ 15 ปี ซึ่งสำเร็จการศึกษาภาคบังคับตามที่กฎหมายภายในประเทศบัญญัติ และเป็นผู้ที่ฝึกอาชีพทำประมงสามารถทำงานได้ และอาจอนุญาตให้บุคคลที่มีอายุ 15 ปี ทำงานที่มีลักษณะเบาในช่วงวันหยุดโรงเรียนได้ตามแนวปฏิบัติและกฎหมายภายในประเทศ

หน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าของเรือ ได้กั้งและแรงงานประมง

เจ้าของเรือประมงมีความรับผิดชอบโดยรวมในการทำให้มั่นใจได้ว่า ได้กั้งได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามอนุสัญญานี้ ซึ่งได้กั้งมีความรับผิดชอบในเรื่องความปลอดภัยของแรงงานประมงบนเรือ และการปฏิบัติทางด้านความปลอดภัยบนเรือ ส่วนแรงงานประมงต้องปฏิบัติตามคำสั่งที่ขอบด้วยกฎหมายของได้กั้ง และตามมาตรการด้านความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยต่าง ๆ ที่เหมาะสม

การตรวจสุขภาพ

แรงงานประมงที่จะทำงานบนเรือได้ต้องมีใบรับรองแพทย์ซึ่งยังไม่หมดอายุ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของร่างกายในการปฏิบัติหน้าที่ แต่กรณีที่ได้รับใบรับรองแพทย์เพียงจะหมดอายุและเป็นกรณีเร่งด่วน หน่วยงานผู้ทรงอำนาจอาจอนุญาตให้แรงงานประมงทำงานบนเรือดังกล่าวได้ในระยะเวลาที่จำกัดและมีการกำหนดช่วงเวลาไว้โดยเฉพาะ

จนกว่าจะได้รับใบรับรองแพทย์ ทั้งนี้ ใบรับรองแพทย์ของแรงงานประมงที่ทำงานบนเรือประมงที่มีความยาวตั้งแต่ 24 เมตรขึ้นไป หรือเรือซึ่งโดยปกติอยู่ในทะเลเกินกว่า 3 วัน อย่างน้อยต้องระบุว่าสาวยตาและการได้ยินของแรงงานประมงมีความสมบูรณ์สำหรับการปฏิบัติหน้าที่บนเรือ และแรงงานประมงไม่มีอาการที่เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติหน้าที่ในทะเล หรือมีสุขภาพที่ไม่พร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอื่น ๆ บนเรือ โดยใบรับรองแพทย์จะมีระยะเวลาใช้บังคับได้สูงสุด 2 ปี

อัตรากำลังและชั่วโมงการพัก

การจัดอัตรากำลังบนเรือ เจ้าของเรือประมงต้องทำให้มั่นใจได้ว่า เรือเหล่านั้นมีการจัดอัตรากำลังคนอย่างเพียงพอและปลอดภัยต่อการนำร่อง และการเดินเรืออย่างปลอดภัย ภายใต้การควบคุมของไต่กั้งที่มีความสามารถ และแรงงานประมงมีระยะเวลาพักตามปกติที่เพียงพอต่อสุขภาพและความปลอดภัย ซึ่งหน่วยงานผู้ทรงอำนาจต้องกำหนดอัตรากำลังขั้นต่ำในการนำร่องอย่างปลอดภัยสำหรับเรือที่มีความยาว 24 เมตรขึ้นไป โดยระบุจำนวนและคุณสมบัติของแรงงานประมงที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดชั่วโมงพักผ่อนขั้นต่ำของแรงงานประมงสำหรับเรือประมงทุกขนาดที่อยู่ในทะเลเกินกว่า 3 วัน ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 10 ชั่วโมงในช่วงเวลา 24 ชั่วโมง และ 77 ชั่วโมงในช่วงเวลา 7 วัน แต่อาจยกเว้นข้อกำหนดเกี่ยวกับชั่วโมงการพักผ่อนขั้นต่ำดังกล่าวได้ โดยให้แรงงานประมงมีช่วงเวลาพักผ่อนชดเชยโดยเร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ และได้กั้งสามารถให้แรงงานประมงปฏิบัติงานในชั่วโมงทำงานที่จำเป็นเพื่อให้ความปลอดภัยแก่เรือ หรือบุคคลบนเรือ หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เรือหรือเรือทะเลขนาดใหญ่ลำอื่น หรือบุคคลที่ตกอยู่ในความลำบากอยู่ในทะเลในทันทีได้ โดยอาจจะรับชั่วโมงพักผ่อนได้เป็นการชั่วคราว และกำหนดให้แรงงานประมงปฏิบัติงานในชั่วโมงทำงานที่จำเป็นตามนั้นได้ไปจนกว่าสถานการณ์จะกลับคืนมาสู่

สภาพปกติ และทันทีที่กลับคืนสู่สถานการณ์ปกติ ได้แก่งต้องรับรองว่า
ได้จัดเวลาพักผ่อนชดเชยให้กับแรงงานประมงได้อย่างเพียงพอ

รายชื่อลูกเรือ และข้อตกลงการทำงานของแรงงานประมง

เรือประมงทุกลำต้องมีรายชื่อลูกเรือ โดยต้องส่งสำเนารายชื่อ
ดังกล่าวให้แก่บุคคลผู้ที่มีอำนาจหน้าที่บนชายฝั่งก่อนออกเรือ หรือแจ้ง
ให้ชายฝั่งได้ทราบในทันทีที่เรือออกจากฝั่ง และต้องมีข้อตกลงการทำงาน
ที่แรงงานประมงสามารถเข้าใจได้ และมีความสอดคล้องกับบทบัญญัติ
ของอนุสัญญานี้

การส่งตัวกลับ

แรงงานประมงมีสิทธิได้รับการส่งตัวกลับ ในกรณีที่ข้อตกลง
การทำงานของแรงงานประมงหมดอายุลง หรือสิ้นสุดลงด้วยเหตุผล
อันควรของแรงงานประมงหรือเจ้าของเรือประมง หรือในกรณีที่แรงงาน
ประมงไม่สามารถทำหน้าที่ตามข้อตกลงการทำงานได้อีกต่อไป หรือไม่
เป็นที่คาดหวังให้ทำงานในสภาพการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะได้ ซึ่งประเทศ
สมาชิกต้องกำหนดไว้ในมาตรการทางกฎหมาย ข้อบังคับ หรือมาตรการ
อื่น ๆ เกี่ยวกับสภาพการณ์อันชัดเจนที่ทำให้แรงงานประมงมีสิทธิได้รับ
การส่งตัวกลับ ระยะเวลาสูงสุดในการปฏิบัติงานบนเรือที่ทำให้แรงงาน
ประมงมีสิทธิได้รับการส่งตัวกลับ และจุดหมายปลายทางที่สามารถส่งตัว
แรงงานประมงได้ โดยเจ้าของเรือประมงต้องรับประกันค่าใช้จ่ายใน
การส่งตัวกลับ

การสรรหา และการจ่ายเงินแก่แรงงานประมง

ในการจัดหางานแก่แรงงานประมง กำหนดห้ามหน่วยบริการ
สรรหาและบรรจุแรงงานประมงใช้วิธีการ กลโกง หรือบัญชีรายชื่อ
เพื่อกีดกันหรือขัดขวางแรงงานประมงไม่ให้ได้รับการจ้างงาน และ
ค่าธรรมนิยม หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการสรรหาและบรรจุแรงงาน
ประมง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน
ต้องไม่เป็นภาระของแรงงานประมง และเมื่อมีการจ้างงานแล้วแรงงาน

ประมงต้องได้รับการจ่ายค่าจ้างทุกเดือน หรือเป็นประจำ และต้องกำหนดให้แรงงานประมงทุกคนที่ทำงานบนเรือประมงมีวิธีการโอนเงินที่ได้รับมาทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน รวมทั้งค่าจ้างล่วงหน้าของตนให้แก่ครอบครัวโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ที่พักอาศัย อาหาร การดูแลทางการแพทย์และการประกันสังคม
 ที่พักอาศัยบนเรือต้องมีขนาดและคุณภาพที่เพียงพอ และมีอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการทำงานบนเรือและระยะเวลาการใช้ชีวิตบนเรือ รวมทั้งมีการจัดหาและให้บริการอาหารบนเรือที่มีปริมาณคุณภาพ และคุณค่าทางโภชนาการที่เพียงพอ น้ำดื่มต้องมีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอ รวมทั้งเจ้าของเรือประมงต้องจัดหาอาหารและน้ำดื่มให้แก่แรงงานประมง โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการดูแลทางการแพทย์แก่แรงงานประมงด้วย เช่น ต้องมีเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานบนเรือ มีแรงงานประมงบนเรืออย่างน้อยหนึ่งคนที่มีคุณสมบัติหรือผ่านการอบรมเรื่องการปฐมพยาบาล และการดูแลทางการแพทย์ในรูปแบบอื่น แรงงานประมงมีสิทธิได้รับการรักษาทางการแพทย์บนฝั่ง และมีสิทธิถูกนำตัวขึ้นบนฝั่งในกรณีได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือเจ็บป่วยร้ายแรง เป็นต้น รวมทั้งกำหนดเรื่องอาชีวอนามัย ความปลอดภัยในการทำงาน และการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นบนเรือ ตลอดจนกำหนดให้แรงงานประมงได้รับสิทธิประโยชน์จากการคุ้มครองด้านประกันสังคม ภายใต้สภาพที่เป็นคุณไม่น้อยกว่าที่ใช้บังคับกับแรงงานอื่น ๆ และให้ความคุ้มครองแรงงานประมงที่เสียชีวิต บาดเจ็บ และเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงานในการได้รับการดูแลรักษาทางการแพทย์ที่เหมาะสม และได้รับเงินทดแทนตามกฎหมายและข้อบังคับภายในประเทศ

การปฏิบัติตามอนุสัญญา

เรือประมงที่มีความยาวตั้งแต่ 24 เมตรขึ้นไป หรือนำร่องใน
ระยะทางเกิน 200 ไมล์ทะเลจากชายฝั่งของรัฐเจ้าของธง หรือนำร่อง
ออกไปนอกไหล่ทวีปไม่ว่าระยะทางจากชายฝั่งจะมากกว่าก็ตาม และอยู่
ในทะเลเกินกว่า 3 วัน ประเทศสมาชิกต้องกำหนดให้มีเอกสารที่ยังไม่
หมดอายุ ซึ่งออกโดยหน่วยงานผู้ทรงอำนาจหรือบุคคลผู้กระทำการ
ในนามของหน่วยงานผู้ทรงอำนาจ เพื่อระบุว่าเรือลำนั้นผ่านการตรวจ
ในเรื่องการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญานี้ในส่วนที่ว่าด้วย สภาพ
การทำงานและความเป็นอยู่ ซึ่งระยะเวลาการมีผลใช้บังคับของเอกสาร
นั้นอาจเป็นระยะเวลาเดียวกันกับใบรับรองความปลอดภัยของเรือประมง
ของประเทศหรือของต่างชาติก็ได้ แต่ไม่ว่าจะกรณีใดก็ตามเอกสาร
ดังกล่าวต้องมีอายุไม่เกิน 5 ปี

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษากฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมง
ของประเทศไทยพบว่ามีการบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ในกฎหมาย 2 ฉบับ
ด้วยกัน กล่าวคือ กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล
พ.ศ. 2557 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงาน
ในงานประมงทะเล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดขึ้น
เพื่อคุ้มครองแรงงานประมงในเรือประมงทะเลโดยเฉพาะ โดยอาศัย
อำนาจตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
เนื่องจากมีลักษณะงานและสภาพการทำงานที่แตกต่างจากแรงงานทั่วไป
และต่อมาเมื่อประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่าง
ประเทศ ฉบับที่ 188 ว่าด้วย การทำงานในภาคประมง ค.ศ. 2007 ก็มิ
มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 ขึ้น
มาใช้บังคับ เพื่อเป็นการอนุวัติการตามอนุสัญญาฉบับนี้ โดยมีได้ยกเลิก
กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 แต่

หลักเกณฑ์ใดที่มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับนี้แล้ว จะไม่บัญญัติซ้ำอีกในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยเพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องกับอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 188 แล้ว พบว่ากฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยมีบทบัญญัติส่วนใหญ่สอดคล้องกับอนุสัญญาฉบับนี้ แต่ก็ยังมีบางประเด็นที่บัญญัติไว้แตกต่างจากอนุสัญญา หรือไม่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงโดยเฉพาะ แต่ไปบัญญัติไว้หรือให้ไปใช้บทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยสรุปเป็นประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการใช้บังคับ

ตามอนุสัญญาฉบับที่ 188 มีขอบเขตการใช้บังคับกับแรงงานประมงทุกคนที่ทำงานบนเรือประมงทุกลำที่ทำการประมงเพื่อการพาณิชย์ ซึ่งรวมถึงการทำประมงในแม่น้ำ ทะเลสาบ และลำคลองที่ทำเพื่อการพาณิชย์ด้วย แต่จะไม่ใช้บังคับกับการทำประมงเพื่อการยังชีพ และการทำประมงเพื่อสันตนาการ ส่วนกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของประเทศไทยทั้งสองฉบับ มีขอบเขตการใช้บังคับกับแรงงานประมงทะเลที่ทำการประมงเพื่อการค้าเท่านั้น ไม่มีผลใช้บังคับกับการทำประมงน้ำจืด การประมงเพื่อการยังชีพ และการประมงเพื่อสันตนาการ ซึ่งขอบเขตการบังคับใช้ของกฎหมายไทยส่วนใหญ่สอดคล้องกับอนุสัญญาฉบับที่ 188 กล่าวคือ ใช้บังคับแรงงานประมงที่ทำงานบนเรือประมงเพื่อการค้าหรือการพาณิชย์ แต่ไม่ใช้บังคับกับการทำประมงเพื่อการยังชีพ และการทำประมงเพื่อสันตนาการ อย่างไรก็ตาม ยังมีความแตกต่างกันในหลักการให้คุ้มครองการทำประมงน้ำจืด ซึ่งอนุสัญญาฉบับที่ 188 ให้ใช้บังคับกับการประมงในแม่น้ำ ทะเลสาบ และลำคลองเพื่อการพาณิชย์ด้วย ในขณะที่กฎหมายไทยยกเว้นไม่ใช้บังคับกับการทำประมงน้ำจืดทุกกรณี ซึ่งกรณีดังกล่าว

อาจทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมและเป็นธรรมแก่แรงงานประมงที่ทำการประมงน้ำจืดเพื่อการพาณิชย์ ทั้งที่การทำงานบนเรือประมงก็มีลักษณะงานและสภาพการทำงานที่แตกต่างไปจากแรงงานทั่วไปคล้ายคลึงกับแรงงานประมงในเรือประมงทะเล และการทำประมงน้ำจืดก็เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมประมงที่ทำรายได้ให้กับประชาชนและประเทศ ซึ่งมีการจ้างแรงงานกลุ่มนี้มากเช่นกัน แม้จะมีกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรม พ.ศ. 2557 ซึ่งใช้บังคับกับแรงงานที่เกี่ยวกับการประมงที่มีใช้การประมงทะเล แต่การคุ้มครองแรงงานประมงที่มีใช้การประมงทะเลไม่ว่าจะทำงานตลอดทั้งปีหรือไม่ก็ตาม ส่วนใหญ่ก็ให้นำบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาใช้บังคับ ซึ่งทำให้การคุ้มครองแรงงานประมงกลุ่มนี้ยังคงไม่มีความเหมาะสมและเพียงพอกับลักษณะงานและสภาพการทำงาน รวมทั้งความเสี่ยงภัยในการทำงานที่แตกต่างจากแรงงานโดยทั่วไป

2. ความรับผิดชอบของเจ้าของเรือ ได้กั๊ง และแรงงานประมง

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 และกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 ไม่มีการบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้แต่อย่างใด ซึ่งเรื่องความรับผิดชอบของเจ้าของเรือ ได้กั๊ง และแรงงานประมง เป็นหลักการพื้นฐานสำคัญที่ควรมีการบัญญัติไว้เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานบนเรือประมงทราบว่าเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและปลอดภัย และเมื่อพิจารณาจากกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องได้แก่ กฎกระทรวงระบบความปลอดภัย สุขอนามัย และสวัสดิภาพในการทำงานของคนประจำเรือ พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ก็ไม่ได้มีการบัญญัติถึงหน้าที่ของเจ้าของเรือประมงในการทำให้ได้กั๊งหรือผู้ควบคุมเรือประมงได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงหน้าที่ของได้กั๊งที่กำหนดไว้ก็มีเพียง

การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้และอุปกรณ์ประจำเรือ การใช้เครื่องมือทำการประมงและหลักเกณฑ์การทำงานประมงตามหน้าที่ที่ตนประจำเรือได้รับมอบหมาย และความปลอดภัยในการทำงานบนเรือประมง ซึ่งไม่ครอบคลุมและสอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่อนุสัญญาฉบับที่ 188 กำหนดไว้ และไม่ปรากฏว่ามีกำหนดความรับผิดชอบของแรงงานประมงไว้ในกฎกระทรวงดังกล่าวแต่อย่างใด

3. อายุขั้นต่ำในการทำงานประมงบนเรือ

กฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของประเทศไทยมีการกำหนดอายุขั้นต่ำในการทำงานในเรือประมงไว้ในกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 ว่าลูกจ้างที่จะทำงานในเรือประมงได้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี โดยมีได้มีการกำหนดข้อยกเว้นไว้แต่อย่างใด เนื่องจากหลักการและนโยบายของประเทศไทยมองว่างานประมงเป็นงานที่เป็นอันตราย มีความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ หรือใช้แรงงานอย่างเลวร้าย จึงไม่อนุญาตให้เด็กทำ ซึ่งอายุขั้นต่ำในการทำงานในเรือประมงของประเทศไทยกำหนดไว้แตกต่างจากอนุสัญญาฉบับที่ 188 ที่กำหนดไว้เพียง 16 ปี และยังมีข้อยกเว้นให้เด็กที่มีอายุ 15 ปี ซึ่งสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ และเป็นผู้ที่ฝึกอาชีพทำประมงสามารถทำงานได้ หรืออาจอนุญาตให้บุคคลที่มีอายุ 15 ปี ทำงานที่มีลักษณะเบาในช่วงวันหยุดโรงเรียนได้ ซึ่งมีความยืดหยุ่นกว่ากฎหมายไทยในบางกรณีที่มีความจำเป็นต้องจ้างแรงงานเด็กมาทำงานในเรือ หรือในกรณีที่เด็กมีความจำเป็นต้องหารายได้เพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว รวมถึงกรณีที่เด็กอยู่ในครอบครัวที่ประกอบอาชีพประมงที่ต้องช่วยเหลือที่บ้านทำงาน

4. การตรวจสุขภาพ

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 กำหนดว่าในการอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย

กฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว และกฎหมายว่าด้วยการประมง ที่เกี่ยวกับการทำงานของแรงงานประมง ให้กระทำได้เฉพาะกรณีที่ผู้ขออนุญาตมีใบรับรองแพทย์แสดงว่ามีความพร้อมด้านสุขภาพในการทำงานบนเรือประมงซึ่งรวมทั้งสุขภาพด้านการได้ยินและด้านสายตาด้วย ซึ่งเป็นการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาตแก่ผู้ขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย กฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว และกฎหมายว่าด้วยการประมงในส่วนที่เกี่ยวกับการทำงานของแรงงานประมง สามารถทำได้ก็ต่อเมื่อผู้ขออนุญาตมีใบรับรองแพทย์มาแสดงว่ามีความพร้อมด้านสุขภาพในการทำงานบนเรือประมง รวมทั้งสุขภาพด้านการได้ยินและด้านสายตา ไม่ได้บัญญัติในลักษณะที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตรวจสอบสุขภาพแรงงานประมงโดยตรงดังเช่นอนุสัญญาฉบับที่ 188 แต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวก็มีหลักการสอดคล้องกับอนุสัญญาฉบับที่ 188 ในส่วนที่ว่าแรงงานประมงจะทำงานบนเรือได้จะต้องมีใบรับรองแพทย์ที่แสดงถึงความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ และหากทำงานบนเรือประมงที่มีความยาวตั้งแต่ 24 เมตรขึ้นไป หรือเรือซึ่งโดยปกติอยู่ในทะเลเกินกว่า 3 วัน อย่างน้อยต้องระบุว่าสายตาและการได้ยินของแรงงานประมงนั้นมีความสมบูรณ์สำหรับการปฏิบัติหน้าที่บนเรือ แต่ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 ไม่ปรากฏเรื่องของอายุใบรับรองแพทย์ และการปฏิบัติหน้าที่บนเรือในกรณีที่ใบรับรองแพทย์หมดอายุ และตามกฎหมายกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 ก็ไม่มีการบัญญัติเรื่องการตรวจสอบสุขภาพหรือใบรับรองแพทย์ไว้แต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องได้แก่ กฎกระทรวงระบบความปลอดภัย สุขอนามัย และสวัสดิภาพในการทำงานของคนประจำเรือ พ.ศ. 2559 พบว่ามีการกำหนดเกี่ยวกับการตรวจสอบสุขภาพของคนประจำเรือไว้ว่าผู้ได้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพของคน

ประจำเรือโดยแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรม และได้รับใบรับรองว่าสามารถทำงานบนเรือประมงได้ก่อนออกไปทำการประมงครั้งแรก และจัดให้มีการตรวจสุขภาพของ คนประจำเรือครั้งต่อไปอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ หลักการในอนุสัญญาฉบับที่ 188 ในส่วนที่ว่าคนทำงานบนเรือต้องมีใบรับรองแพทย์ที่แสดงว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่บนเรือ และใบรับรองแพทย์ที่ใช้มีอายุไม่เกิน 2 ปี เพราะกฎกระทรวงกำหนดให้ ตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง แต่ก็ไม่มีกำหนดเกี่ยวกับการ ปฏิบัติหน้าที่บนเรือในกรณีที่ไม่รับรองแพทย์หมดอายุลง

5. อัตรากำลังและชั่วโมงการพัก

กฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยทั้งสองฉบับ ไม่มีการบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดอัตรากำลังคนในการนำร่อง หรือการเดินเรืออย่างปลอดภัยตามหลักการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ฉบับที่ 188 แต่เมื่อพิจารณาจากกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีประกาศ กรมเจ้าท่าที่ 216/2562 เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการกำหนดจำนวน แรงงานประมง สำหรับเรือกลประมง ซึ่งกำหนดให้การกำหนดอัตรากำลัง สูงสุดของแรงงานประมงในเรือกลประมงแบ่งตามประเภทของเครื่องมือ ทำการประมงและขนาดตันกรอสส์ของเรือซึ่งจะเป็นไปตามตาราง ภาคนวกแนบท้ายประกาศ โดยการกำหนดจำนวนแรงงานประมง สำหรับเรือกลประมงให้คำนึงถึงความปลอดภัย ลักษณะการปฏิบัติงาน และสภาพของเรือตามประเภทเครื่องมือที่ใช้ทำการประมง และสัมพันธ์กับขนาดตันกรอสส์ของเรือ

ส่วนเรื่องชั่วโมงการพักมีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงคุ้มครอง แรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่กำหนด ไว้ในอนุสัญญาฉบับที่ 188 เกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงการพักขั้นต่ำและการทำงานในชั่วโมงการพัก ต้องจัดให้แรงงานประมงมีเวลาพักผ่อนเต็มที่ สุด แต่ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยไม่มี

การบัญญัติถึงกรณีที่ให้สิทธิได้กำหนดให้แรงงานประมงปฏิบัติงานใน
ชั่วโมงทำงานที่จำเป็นเพื่อให้ความปลอดภัยแก่เรือ หรือบุคคลบนเรือ
หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เรือหรือเรือทะเลขนาดใหญ่
ลำอื่น หรือบุคคลที่ตกอยู่ในความลำบากอยู่ในทะเลในทันทีได้ ซึ่งได้กั
อาจจะจับชั่วโมงพักผ่อนได้เป็นการชั่วคราว และกำหนดให้แรงงาน
ประมงปฏิบัติงานในชั่วโมงทำงานที่จำเป็นตามนั้นได้จนกว่าสถานการณ์
จะกลับคืนมาสู่สภาพปกติ และทันทีที่กลับคืนสู่สถานการณ์ปกติ
โดยได้กั ต้องจัดเวลาพักผ่อนชดเชยให้กับแรงงานประมงอย่างเพียงพอ
ตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาฉบับที่ 188 ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ให้อำนาจ
แก่ได้กั บริหารจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วเพื่อ
ความปลอดภัยของเรือและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

6. รายชื่อลูกเรือ

กฎหมายไทยมีการกำหนดเรื่องนี้ไว้ในกฎกระทรวงคุ้มครอง
แรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 ซึ่งมีหลักการให้จัดทำทะเบียน
ลูกจ้างเช่นเดียวกับการจัดทำรายชื่อลูกเรือดังที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญา
ฉบับที่ 188 เพียงแต่ลักษณะการนำไปใช้อาจจะแตกต่างกัน กล่าวคือ
การทำทะเบียนลูกจ้างตามกฎหมายไทยทำแล้วให้ส่งสำเนาทะเบียน
ลูกจ้างให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายภายใน 30 วันนับแต่วันที่เริ่ม
จ้างลูกจ้างเข้าทำงาน แต่ตามอนุสัญญาฉบับที่ 188 กำหนดให้ส่งสำเนา
รายชื่อลูกเรือให้แก่บุคคลผู้ที่มีอำนาจหน้าที่บนชายฝั่งก่อนออกเรือ
หรือแจ้งให้ชายฝั่งได้ทราบในทันทีที่เรือออกจากฝั่ง

7. ข้อตกลงการทำงานของแรงงานประมง

กฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยได้กำหนดให้
นายจ้างทำสัญญาจ้างแรงงานประมงเป็นหนังสือโดยต้องกำหนดถึง
เงื่อนไขหรือการจัดการอย่างอื่นเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของแรงงาน
ประมงและสภาพการทำงานบนเรือและบนท่าเทียบเรือ โดยมอบให้
ลูกจ้างเก็บไว้ 1 ฉบับ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญาฉบับที่ 188

ที่กำหนดให้เจ้าของเรือประมงทำให้มั่นใจว่าแรงงานประมงแต่ละคนมีข้อตกลงการทำงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีการลงลายมือชื่อของทั้งแรงงานประมงและเจ้าของเรือประมง โดยมีเงื่อนไขเกี่ยวกับสภาพการทำงานและความเป็นอยู่ที่ดีบนเรือ ซึ่งต้องทำสำเนาข้อตกลงหนึ่งชุดมอบให้แก่แรงงานประมง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง กำหนดแบบสัญญาจ้างลูกจ้างในงานประมงทะเลลงวันที่ 31 ตุลาคม 2560 แล้วพบว่ามีข้อกำหนดให้สัญญาจ้างลูกจ้างในงานประมงทะเลเป็นไปตามแบบแนบท้ายประกาศ ซึ่งตามแบบสัญญาจ้างลูกจ้างในงานประมงทะเลส่วนใหญ่สอดคล้องกับรายการข้อตกลงตามภาคผนวก II ของอนุสัญญาฉบับที่ 188 มีเพียงบางรายการข้อตกลงที่ไม่ปรากฏในแบบสัญญาจ้าง ได้แก่ การสิ้นสุดข้อตกลงและเงื่อนไขในการสิ้นสุดข้อตกลง การคุ้มครองที่ครอบคลุมถึงคนงานประมงในกรณีเสียชีวิต บาดเจ็บ หรือเจ็บป่วยอันเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และขอบเขตของการประกันสังคมและสุขภาพ และสิทธิประโยชน์ที่นายจ้าง เจ้าของเรือประมง หรือบุคคลอื่น ๆ ที่ได้จัดให้แก่คนงานประมงตามข้อตกลงกับคนงานประมง นอกจากนี้ ตามหลักการของอนุสัญญาฉบับที่ 188 กำหนดให้จัดทำข้อตกลงที่แรงงานประมงสามารถเข้าใจได้ ซึ่งแบบสัญญาจ้างระบุในตอนท้ายของสัญญาว่าสัญญาจัดทำขึ้นเป็นภาษาไทย แต่ปัจจุบันมีคนต่างด้าวจำนวนมากที่เข้ามาทำงานเป็นแรงงานประมงในประเทศไทย ดังนั้น การทำสัญญาจ้างลูกจ้างในงานประมงทะเลเป็นภาษาไทยอาจทำให้แรงงานประมงที่เป็นคนต่างด้าวไม่เข้าใจถึงรายละเอียดเนื้อหาหรือข้อตกลงในสัญญา อันจะส่งผลให้เกิดการเอาเปรียบหรือขูดรีดจนการจ้างงานที่ไม่เป็นธรรมได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญา

8. การส่งตัวกลับ

กฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยบัญญัติเรื่องการส่งตัวกลับไว้ค่อนข้างสอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญาฉบับที่ 188 กล่าวคือ มีการกำหนดสภาพการอันชัดเจนที่ทำให้แรงงานประมงมีสิทธิได้รับการส่งตัวกลับ จุดหมายปลายทางที่สามารถส่งตัวแรงงานประมงได้ การให้เจ้าของเรือประมงรับภาระค่าใช้จ่ายในการส่งตัวกลับ การให้แรงงานประมงรับภาระค่าใช้จ่ายกรณีที่แรงงานประมงได้กระทำความผิดร้ายแรงต่อเงื่อนไขในข้อตกลงการทำงาน และกรณีที่เจ้าของเรือประมงไม่ดำเนินการส่งตัวกลับเมื่อเข้าเงื่อนไขที่กำหนด ประเทศสมาชิกที่เป็นเจ้าของธงเรือต้องดำเนินการส่งตัวแรงงานประมงที่เกี่ยวข้องกลับและมีสิทธิเรียกคืนค่าใช้จ่ายจากเจ้าของเรือประมงมีเพียงประเด็นเดียวที่ไม่ได้กำหนดไว้คือ ระยะเวลาสูงสุดในการปฏิบัติงานบนเรือที่ทำให้แรงงานประมงมีสิทธิได้รับการส่งตัวกลับ แต่การที่บทบัญญัติของกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดระยะเวลาสูงสุดในการปฏิบัติงานบนเรือที่ทำให้แรงงานประมงมีสิทธิได้รับการส่งตัวกลับไว้ เห็นว่าแรงงานประมงจะได้รับประโยชน์มากกว่า เนื่องจากไม่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขว่าต้องทำงานเป็นเวลานานเพียงใด จึงจะสามารถใช้สิทธิในการขอส่งตัวกลับได้ เพียงแค่เกิดเหตุการณ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แรงงานประมงก็สามารถขอใช้สิทธิดังกล่าวได้

9. การสรรหาและการบรรจุ

กฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยกำหนดไว้เพียงเรื่องภาระค่าใช้จ่ายในการจัดหางาน ซึ่งผู้จัดหางานต้องเรียกเก็บจากเจ้าของเรือ และเจ้าของเรือมีหน้าที่ต้องชำระค่าบริการและค่าใช้จ่ายดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญาฉบับที่ 188 ว่าค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการสรรหาและบรรจุแรงงานประมง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน ต้องไม่เป็นภาระของแรงงานประมง แต่เรื่องหลักการดำเนินงานต่าง ๆ

ของหน่วยบริการจัดหางานตามอนุสัญญา ไม่ปรากฏในกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยแต่อย่างใด มีเพียงบทบัญญัติในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้เจ้าของเรือและแรงงานประมงต้องปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ขั้นต่ำในการทำงาน การปฏิบัติหน้าที่ ที่พักอาศัย อาหาร การคุ้มครองความปลอดภัยและสุขอนามัยในการทำงานบนเรือประมง และการจัดสวัสดิการในการทำงาน ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน กฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย กฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว กฎหมายว่าด้วยการประมง กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน และกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ เท่านั้น

10. การจ่ายเงินแก่แรงงานประมง

กฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินแก่แรงงานประมงไว้สอดคล้องกับอนุสัญญาฉบับที่ 188 ในส่วนที่ให้แรงงานประมงต้องได้รับการจ่ายค่าจ้างทุกเดือนหรือเป็นประจำ แต่ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดวิธีการโอนเงินของแรงงานประมงที่ได้รับมาไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน รวมถึงค่าจ้างล่วงหน้าให้แก่ครอบครัวโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญา

11. ที่พักอาศัยและอาหาร

กฎหมายคุ้มครองแรงงานในแรงงานประมงของไทยมีการกำหนดเรื่องนี้ไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 ว่า เรือประมงที่มีคาดฟ้าและมีขนาดตั้งแต่ 300 ตันกรอสส์ขึ้นไป ต้องจัดให้มีที่พักอาศัยบนเรือประมงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย ซึ่งปัจจุบันมีข้อบังคับกรมเจ้าท่า ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับมาตรฐานที่พักอาศัยบนเรือประมง พ.ศ. 2563 กำหนดหลักเกณฑ์ยื่นคำขอสำหรับ

เจ้าของเรือประมงที่ต่อสร้างหรือดัดแปลง เพื่อตรวจรับรองและอนุมัติแบบแปลน รวมถึงมาตรฐานที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งมีรายการสอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญาฉบับที่ 188 และในกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 กำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่จัดให้มีอาหารและน้ำดื่มที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ หygienic เวชภัณฑ์และยาเพื่อใช้ปฐมพยาบาลเบื้องต้น ในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้เหมาะสมกับการทำงานและระยะเวลาการใช้ชีวิตบนเรือซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญานี้เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณากฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องได้แก่กฎกระทรวงระบบความปลอดภัย สุขอนามัย และสวัสดิภาพในการทำงานของคนประจำเรือ พ.ศ. 2559 ซึ่งออกตามความในพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ก็มีการกำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดให้มีอาหาร น้ำดื่ม ที่มีคุณภาพ ถูกสุขลักษณะ และมีปริมาณที่เพียงพอ ให้เหมาะสมกับการทำงานและระยะเวลาการใช้ชีวิตบนเรือประมง ในทำนองเดียวกับกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557

12. การดูแลทางการแพทย์

กฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยไม่มีการบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดูแลทางการแพทย์ไว้โดยเฉพาะ แต่ถ้าพิจารณาจากกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง คือ กฎกระทรวงระบบความปลอดภัย สุขอนามัย และสวัสดิภาพในการทำงานของคนประจำเรือ พ.ศ. 2559 เห็นได้ว่าการกำหนดเรื่องการดูแลทางการแพทย์ไว้ในบางกรณี กล่าวคือ กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มียาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานบนเรือประมง โดยให้คำนึงถึงจำนวนคนประจำเรือและระยะเวลาในการออกไปทำการประมง ผู้ควบคุมเรือต้องดำเนินการให้คนประจำเรือได้รับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น เมื่อบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยและต้องส่งต่อผู้ป่วย

ไปยังสถานพยาบาลบนฝั่งทันทีในกรณีที่เกิดเจ็บสาหัส หรือเจ็บป่วย ร้ายแรง และต้องจัดให้มีคนประจำเรืออย่างน้อยหนึ่งคนซึ่งผ่านการอบรม หลักสูตรการปฐมพยาบาลเบื้องต้นจากสถาบันหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงหลักการทั้งหมดที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฉบับที่ 188 เช่น เรื่องการติดตั้งวิทยุหรืออุปกรณ์สื่อสารทางดาวเทียมกับบุคคลหรือหน่วยบริการบนชายฝั่งที่สามารถให้คำปรึกษาทางการแพทย์ได้ การบำรุงรักษาอุปกรณ์ทางการแพทย์ และเวชภัณฑ์ เป็นต้น

13. อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน และการป้องกันอุบัติเหตุ

กฎหมายไทยกำหนดเรื่องนี้ไว้ในกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงาน ในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 ว่านายจ้างมีหน้าที่ให้ความรู้แก่ลูกจ้าง เกี่ยวกับสภาพการทำงาน การใช้เครื่องมือ สุขภาพอนามัย สภาพความเป็นอยู่บนเรือ และอุปกรณ์ความปลอดภัยบนเรือ ก่อนการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาฉบับที่ 188 เพียงบางส่วน และยังไม่ครอบคลุมถึงหลักการในเรื่องอื่นอีกหลายประเด็น เช่น การกำหนดให้เจ้าของเรือ ประมงจัดทำวิธีปฏิบัติบนเรือเพื่อป้องกันการเกิดโรค การได้รับบาดเจ็บ และอุบัติเหตุจากการทำงาน การประเมินและการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยบนเรือประมง เป็นต้น และเมื่อพิจารณาจากกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง คือ กฎกระทรวงระบบความปลอดภัย สุขอนามัย และสวัสดิภาพในการทำงานของคนประจำเรือ พ.ศ. 2559 พบว่ามีการกำหนดเรื่องอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานไว้ กล่าวคือ มีการกำหนดให้ผู้ควบคุมเรือต้องให้ความรู้ดังต่อไปนี้ และให้คนประจำเรือลงลายมือชื่อบันทึกไว้เป็นหลักฐานก่อนที่คนประจำเรือจะปฏิบัติหน้าที่บนเรือประมง (1) การใช้เครื่องมือ เครื่องใช้และอุปกรณ์ประจำเรือ (2) การใช้เครื่องมือทำการประมง และหลักเกณฑ์การทำงานประมงตามหน้าที่ที่คนประจำเรือ

ได้รับมอบหมาย (3) ความปลอดภัยในการทำงานบนเรือประมง และ
ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องจัดหาอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล
สำหรับคนประจำเรือให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบและการทำ
การประมงแต่ละประเภท ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญา
ฉบับที่ 188 ในบางกรณี แต่ยังไม่ครอบคลุมหลักการทั้งหมดที่อนุสัญญา
กำหนดไว้

14. การประกันสังคม

กฎหมายไทยได้บัญญัติเรื่องการประกันสังคมไว้ในพระราช
บัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 ว่าเจ้าของเรือต้องจัด
ให้แรงงานประมงได้รับสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพและสวัสดิการใน
ด้านต่าง ๆ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด
โดยจะจัดให้มีประกันที่คุ้มครองด้านสุขภาพและสวัสดิการดังกล่าว หรือ
วิธีอื่นใดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนดก็ได้
ซึ่งปัจจุบันมีประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การจัดสิทธิประโยชน์ด้าน
สุขภาพและสวัสดิการแก่แรงงานประมง ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2562
กำหนดให้เจ้าของเรือจัดให้แรงงานประมงได้รับสิทธิประโยชน์ด้าน
สุขภาพและสวัสดิการ ดังนี้ (1) การคุ้มครองด้านสุขภาพอันมิใช่เนื่องจาก
การทำงาน (2) เงินทดแทนการขาดรายได้จากการเจ็บป่วยหรือ
ประสบอันตรายอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน (3) เงินทดแทนกรณี
ทุพพลภาพอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน (4) เงินทดแทนกรณีตายอันมิใช่
เนื่องจากการทำงาน ซึ่งเป็นวงหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา
ในการให้แรงงานประมงได้รับสิทธิประโยชน์จากการคุ้มครองด้าน
ประกันสังคม กล่าวคือ เป็นการให้สิทธิประโยชน์คุ้มครองกรณีที่มีได้เกิด
ขึ้นหรือเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน แต่ถ้าพิจารณาสหสิทธิประโยชน์ตาม
ประกาศกระทรวงแรงงานข้างต้น พบว่า สิทธิประโยชน์ที่กำหนดไว้มี
เพียงการเจ็บป่วยหรือประสบอันตราย การทุพพลภาพ การตาย ซึ่งน้อยกว่า
การให้ความคุ้มครองแก่แรงงานทั่วไปตามกฎหมายประกันสังคม

ที่ให้ความคุ้มครองอีก 4 กรณี คือ การคลอดบุตร การสงเคราะห์บุตร การว่างงาน และชราภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญาที่กำหนดให้แรงงานประมงได้รับสิทธิประโยชน์จากการคุ้มครองด้านประกันสังคมภายใต้สภาพที่เป็นคุณไม่น้อยกว่าที่บังคับกับแรงงานอื่น ๆ เว้นแต่เจ้าของเรือและแรงงานประมงจะตกลงกันให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคม ซึ่งก็เป็นทางเลือกหนึ่งที่ต้องมีการตกลงกันทั้งสองฝ่าย เพราะประกาศกระทรวงแรงงานฉบับนี้ไม่ได้กำหนดเป็นบทบังคับให้ต้องปฏิบัติ

15. การคุ้มครองกรณีการเสียชีวิต การบาดเจ็บ และการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงาน

กฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทยไม่มีการบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองกรณีการเสียชีวิต การบาดเจ็บ และการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงานไว้โดยเฉพาะ มีเพียงการบัญญัติเป็นบททั่วไปไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 ว่าเจ้าของเรือและแรงงานประมงต้องปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องหลักเกณฑ์ขั้นต่ำในการทำงาน การปฏิบัติหน้าที่ ที่พักอาศัย อาหาร การคุ้มครองความปลอดภัยและสุขอนามัยในการทำงานบนเรือประมง และการจัดสวัสดิการในการทำงาน ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน กฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย กฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว กฎหมายว่าด้วยการประมง กฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน และกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ ดังนั้น เจ้าของเรือจึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนซึ่งเป็นกฎหมายที่คุ้มครองลูกจ้างกรณีเจ็บป่วยหรือประสบอันตรายทุพพลภาพ หรือตายอันเนื่องมาจากการทำงานด้วย

16. การตรวจสอบการปฏิบัติตามอนุสัญญา

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 บัญญัติให้เรือประมงที่ออกไปทำการประมงเกินกว่า 3 วัน และมีความยาวตลอดลำ โดยวัดจากจุดที่อยู่หน้าสุดของหัวเรือถึงจุดหลังสุดของท้ายเรือ เป็นระยะเส้นตรงขนานไปกับเส้นแนวน้ำที่กำหนดไว้ตั้งแต่ 26.5 เมตรขึ้นไป หรือเรือที่ออกไปทำการประมงเกินกว่า 3 วัน และเดินเรือออกไปนอกน่านน้ำไทยต้องมีใบรับรองว่าเรือผ่านการตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกรมเจ้าท่าประกาศกำหนด ซึ่งการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าว อย่างน้อยต้องกำหนดระยะเวลาในการออกใบรับรองซึ่งต้องไม่เกิน 10 วันทำการ โดยอายุใบรับรองต้องไม่เกิน 5 ปี และให้มีอำนาจกำหนดให้กรมประมง กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน หรือสถาบันการตรวจเรือที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมประกาศกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย เป็นผู้ออกใบรับรองแทนได้ ซึ่งปัจจุบันมีการประกาศกรมเจ้าท่า ที่ 215/2562 เรื่อง ใบรับรองแรงงานประมง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการยื่นคำขอรับใบรับรองแรงงานประมง การต่ออายุ และการเพิกถอนใบรับรอง โดยการตรวจเพื่อออกใบรับรองแรงงานประมงจะดำเนินการโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อพิสูจน์และทำให้มั่นใจได้ว่ามาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพการทำงาน สวัสดิการในการทำงาน ความปลอดภัย สุขอนามัย และความเป็นอยู่ของแรงงานประมง เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญาฉบับที่ 188 ที่กำหนดให้มีเอกสารที่ออกโดยหน่วยงานผู้ทรงอำนาจหรือบุคคลผู้กระทำการในนามของหน่วยงานผู้ทรงอำนาจ เพื่อระบุว่าเรือประมงได้ผ่านการตรวจในเรื่องการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญานี้ในส่วนที่ว่าด้วยสภาพการทำงานและความเป็นอยู่ โดยมีอายุใบรับรองไม่เกิน 5 ปี

เห็นได้ว่าการที่กฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของประเทศไทยกำหนดหลักเกณฑ์บางประการที่ไม่สอดคล้องหรือไม่ให้ความคุ้มครองแรงงานประมงตามหลักการของอนุสัญญาฉบับที่ 188 ย่อมทำให้แรงงานประมงไม่ได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมกับสภาพการทำงานและความเสี่ยงภัยในการทำงานที่แตกต่างจากแรงงานทั่วไป ไม่มีหลักประกันการทำงานและการดำรงชีวิตที่ครอบคลุมเพียงพอ เช่น การดูแลทางการแพทย์ อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน การประกันสังคม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานให้กับนายจ้าง หรือเป็นเหตุให้เกิดการขาดแคลนแรงงานประมง อันนำไปสู่ความเสียหายต่อผลประโยชน์ของนายจ้าง รวมทั้งเศรษฐกิจของประเทศชาติโดยรวมได้ ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรส่งเสริมแรงงานประมงให้มีสภาพการทำงานที่มีคุณค่า และพัฒนามาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองแรงงานประมงอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยถึงความสอดคล้องของกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของประเทศไทยกับ

อนุสัญญาฉบับที่ 188 ว่าด้วย การทำงานในภาคการประมง ค.ศ. 2007 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของประเทศไทย ในประเด็นดังต่อไปนี้ เพื่อให้ความคุ้มครองแก่แรงงานประมงอย่างครอบคลุม เป็นธรรม และสอดคล้องกับหลักการสากลตามอนุสัญญาฉบับที่ 188

1.1) ขอบเขตการใช้บังคับควรคุ้มครองถึงแรงงานประมงน้ำจืดเพื่อการพาณิชย์ด้วย เพราะเป็นแรงงานกลุ่มหนึ่งที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งลักษณะงาน สภาพการทำงาน และความเสี่ยงภัยในการทำงานก็มีความแตกต่างจากแรงงานทั่วไป

จึงควรได้รับความคุ้มครองเป็นการเฉพาะเช่นเดียวกับแรงงานประมุง
ทะเล เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมแก่แรงงานประมุงกลุ่มนี้

1.2) ควรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าของ
เรือ ใต้กั้ง และแรงงานประมุง ไว้อย่างครอบคลุมและชัดเจน เพื่อให้
ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานบนเรือประมุงทราบว่าตนเองมีหน้าที่
ความรับผิดชอบในเรื่องใดบ้าง ซึ่งจะให้การงานบนเรือประมุงเป็นไป
ด้วยความเรียบร้อย ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.3) ควรกำหนดข้อยกเว้นสำหรับการทำงานของคุณค
ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี โดยอาจนำอายุขั้นต่ำที่จะทำงานบนเรือได้ตาม
อนุสัญญามาเป็นฐาน กล่าวคือ อาจกำหนดให้เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปี
ขึ้นไปทำงานบนเรือได้ ภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสม เช่น กำหนดลักษณะ
งานบนเรือที่อนุญาตให้ทำได้ การรายงานข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานเด็กต่อ
พนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นต้น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสแก่แรงงานเด็ก
บางคนที่มีความจำเป็นต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพหรือเป็นกิจการของ
ครอบครัว

1.4) ควรกำหนดสิทธิของใต้กั้งหรือผู้ควบคุมเรือในการ
สั่งให้แรงงานประมุงปฏิบัติงานในช่วงเวลาที่จำเป็นเพื่อให้ความ
ปลอดภัยแก่เรือ หรือบุคคลบนเรือ หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความ
ช่วยเหลือแก่เรือหรือเรือทะเลขนาดใหญ่ลำอื่น หรือบุคคลที่ตกอยู่ใน
ความลำบากอยู่ในทะเลในทันทีได้ โดยอาจจะรับช่วงพักผ่อนได้
เป็นการชั่วคราว และกำหนดให้แรงงานประมุงปฏิบัติงานในช่วง
เวลาที่จำเป็นตามนั้นได้จนกว่าสถานการณ์จะกลับคืนสู่สภาพปกติ
และใต้กั้งต้องจัดเวลาพักผ่อนขดเขยให้กับแรงงานประมุงอย่างเพียงพอ
เนื่องจากเป็นสถานการณ์สำคัญที่อาจเกิดขึ้นระหว่างที่ทำงานบนเรือ
เพื่อให้อำนาจที่ชัดเจนแก่ใต้กั้งในการตัดสินใจบริหารจัดการสถานการณ์
ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที เพื่อความปลอดภัยของเรือและบุคคลต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้อง

1.5) ควรกำหนดให้สัญญาจ้างแรงงานประมงทำเป็นภาษาที่แรงงานประมงเข้าใจได้ ไม่ระบุเพียงภาษาไทย เนื่องจากปัจจุบันมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานเป็นแรงงานประมงจำนวนมาก เพื่อให้แรงงานประมงทุกคนได้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาจ้างได้อย่างชัดเจน ไม่ก่อให้เกิดการเอาเปรียบ หรือการจ้างงานที่ไม่เป็นธรรม และเพิ่มเติมข้อตกลงสัญญาจ้างลูกจ้างในงานประมงทะเลในส่วนข้อตกลงเกี่ยวกับการสิ้นสุดข้อตกลงและเงื่อนไขในการสิ้นสุดข้อตกลง การคุ้มครองที่ครอบคลุมถึงคนงานประมงในกรณีเสียชีวิต บาดเจ็บ หรือเจ็บป่วยอันเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และขอบเขตของการประกันสังคมและสุขภาพ และสิทธิประโยชน์ที่นายจ้าง เจ้าของเรือประมง หรือบุคคลอื่น ๆ ได้จัดให้แก่คนงานประมงตามข้อตกลงกับคนงานประมง

1.6) ควรกำหนดวิธีการโอนเงินของแรงงานประมงที่ได้รับมาไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน รวมถึงค่าจ้างล่วงหน้าให้แก่ครอบครัว โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เนื่องจากแรงงานประมงบางคนทำงานอยู่บนเรือ แต่ก็มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวด้านค่าใช้จ่าย เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่แรงงานประมง

1.7) ควรกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอาชีพอนามัยความปลอดภัยในการทำงาน และการป้องกันอุบัติเหตุให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อป้องกันและลดการเกิดโรคหรืออุบัติเหตุในการทำงาน เช่น การกำหนดให้เจ้าของเรือประมงจัดทำวิธีปฏิบัติบนเรือเพื่อป้องกันการเกิดโรค การได้รับบาดเจ็บ และอุบัติเหตุจากการทำงาน การประเมินและการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยบนเรือประมง เป็นต้น

1.8) ควรกำหนดสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพและสวัสดิการแก่แรงงานประมงให้ครอบคลุมเท่ากับสิทธิตามกฎหมายประกันสังคม เนื่องจากสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพและสวัสดิการแก่แรงงานประมงที่กำหนดในปัจจุบันตามประกาศกระทรวงแรงงาน

เรื่อง การจัดสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพและสวัสดิการแก่แรงงานประมง
ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2562 คุ้มครองเพียงเรื่องการเจ็บป่วยหรือ
ประสบอันตราย การทุพพลภาพ การตาย ที่มีได้เกิดจากการทำงาน
แต่ไม่ได้ให้สิทธิประโยชน์ในเรื่องการคลอดบุตร การสงเคราะห์บุตร
การว่างงาน และชราภาพ เว้นแต่เจ้าของเรือจะทำประกันสังคมให้
กับแรงงานประมง

2. ปัจจุบันกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงของไทย
ถูกบัญญัติไว้ทั้งในกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล
พ.ศ. 2557 และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562
ซึ่งเดิมมีการออกกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเลเพื่อให้
ความคุ้มครองแรงงานกลุ่มนี้โดยเฉพาะเนื่องจากมีลักษณะงานที่
แตกต่างจากแรงงานทั่วไป ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานพ.ศ. 2541
ให้อำนาจในการออกกฎกระทรวงไว้ แต่เมื่อประเทศไทยมีการบัญญัติ
พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 ขึ้นมาใช้บังคับ
แล้ว ก็มิได้มีการยกเลิกกฎกระทรวงนี้ แต่บทบัญญัติใดที่บัญญัติไว้ใน
กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 จะไม่มีการ
นำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง
พ.ศ. 2562 อีกซึ่งการที่ประเทศไทยได้ตรากฎหมายในระดับ
พระราชบัญญัติขึ้นมาเพื่อวางหลักเกณฑ์ให้ความคุ้มครองแก่แรงงานใน
งานประมงไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ก็ควรจะยกเลิกบทบัญญัติใน
กฎกระทรวงซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราช
บัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ในขณะที่ยังไม่มีการแก้ไข
หรือกฎหมายแม่ที่ให้ความคุ้มครองแรงงานประมงไว้เป็นการเฉพาะ
โดยนำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของกฎกระทรวงมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ
คุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 เพียงฉบับเดียว เพื่อให้ง่าย
ต่อการใช้งาน และไม่ทำให้เกิดความสับสนแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหลัก
เกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล

ก็ล้วนแต่เป็นหลักการสำคัญที่มีได้มีแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ก็ควร
จะนำมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันนี้

3. ปัจจุบันการคุ้มครองแรงงานประมงเกี่ยวข้องกับกฎหมายอื่น
ซึ่งมิได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานใน
งานประมง พ.ศ.2562 หรือเป็นกฎหมายที่อยู่ภายใต้การดูแลรับผิดชอบ
ของกระทรวงอื่นนอกเหนือจากกระทรวงแรงงาน ได้แก่ กระทรวง
คมนาคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครอง
แรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 ได้มีการบัญญัติไว้ในบททั่วไปว่า
เจ้าของเรือและแรงงานประมงต้องปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์
ขั้นต่ำในการทำงาน การปฏิบัติหน้าที่ ที่พักอาศัย อาหาร การคุ้มครอง
ความปลอดภัยและสุขอนามัยในการทำงานบนเรือประมง และการ
จัดสวัสดิการในการทำงาน ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการ
คุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน
กฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย กฎหมายว่าด้วยการบริหาร
จัดการการทำงานของคนต่างด้าว กฎหมายว่าด้วยการประมง กฎหมาย
ว่าด้วยเงินทดแทน และกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ เห็นได้ว่าเจ้าของ
เรือและแรงงานประมงไม่เพียงต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของ
พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 เท่านั้น
แต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งมีมากมาย
หลายฉบับ อาจทำให้เจ้าของเรือ แรงงานประมง หรือบุคคลอื่นที่
เกี่ยวข้อง ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายได้ไม่ครบถ้วนและถูกต้อง
อันส่งผลให้การคุ้มครองแรงงานในงานประมงเป็นไปอย่างไม่ครอบคลุม
และต้องมีบุคคลที่ถูกกลโกงจากการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่กฎหมาย
บัญญัติไว้ ดังนั้น เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินงานที่
บูรณาการร่วมกัน สนับสนุนข้อมูลของประชาชนซึ่งกันและกันเพื่อจะได้
ไม่มีการทำงานซ้ำซ้อนกัน รวมทั้งการจัดอบรม สัมมนาเป็นระยะ ๆ
หรือทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติ

หน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกฉบับอย่างครบถ้วน อันจะทำให้ความ
คุ้มครองแรงงานประมงเป็นไปอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมประมง. (2563). *ผลผลิตของการประมงไทย ปี 2563*. สืบค้นเมื่อ
วันที่ 20 ตุลาคม 2563 จาก [https://www4.fisheries.
go.th/local/file_document/20200922100212_1_file.pdf](https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20200922100212_1_file.pdf)
- กรรณภัทร ชิตวงศ์. (2559). การบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิ
ของลูกจ้างภาคประมงทะเลในจังหวัดสงขลา. *วารสาร
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 9(1): 183-203.
- เกษมสันต์ วิลาวรรณ. (2563). *คำอธิบายกฎหมายแรงงาน*. พิมพ์ครั้งที่
27. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ความร่วมมือมือสากลเพื่อสนับสนุนชาวประมง. (2550). *คู่มือไอซีเอสเอฟ:
ความเข้าใจอนุสัญญาว่าด้วยการทำงานในภาคการทำ
ประมง ปี 2007*. Chennai: Nagaraj and Company Pvt. Ltd.
- ธีรวัฒน์ ไ้ม้สุวรรณกุล. (2547). *การคุ้มครองแรงงานในกิจการประมง
ทะเล: ศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ
และกฎหมายต่างประเทศ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุรนารีจังหวัดนครราชสีมา.
- วิจิตรา (ฟุ้งลัดดา) วิเชียรขม. (2562). *คำอธิบายกฎหมายแรงงาน*.
พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- สุดาศิริ วศวงศ์. (2539). *การคุ้มครองแรงงานประมงทะเลในประเทศไทย:
ศึกษาเฉพาะกรณีการประกอบกิจการประมงทะเลซึ่งขอรับใบ
อนุญาตประกอบการที่จังหวัดระยอง*. รายงานผลการวิจัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (ม.ป.ป.). *อนาคต
ของแรงงานประมงไทยภายใต้อนุสัญญาฉบับที่ 188 ว่าด้วยการ
ทำงานในภาคประมง พ.ศ. 2550*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564
จาก <http://www.parliament.go.th/library>
องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. (2562). *ประเทศไทยให้สัตยาบัน
อนุสัญญาการทำงานในภาคประมง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม
2563 จาก [https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/
newsroom/news/WCMS_667145/lang--en/index.htm](https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_667145/lang--en/index.htm)
กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2557 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม.
พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมงพ.ศ. 2562.